ABMYO
Dergisi. 23, (2011) (99-108)

Türkiye'de özel sağlık kuruluşlarında bir tutundurma faaliyeti olarak reklamın hukuki boyutu üzerine bir araştırma

Zeki YÜKSEKBİLGİLİ[1]

Özet

Türkiye'de özel sağlık kuruluşlarının reklam faaliyetleri birçok yönetmelik ile düzenlenmektedir. Bu çalışma, uygulamada özel sağlık kuruluşlarının reklam faaliyetlerinin düzenlenmesinde kullanılan yönetmelikleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu çalışmada, yönetmeliklerde reklam ile ilgili yasaklanan eylemler ve izin verilen şekiller ayrı ayrı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel sağlık kuruluşlarında reklam, Tutundurma, Reklam hukuki boyut, Reklam hukuku*

A study on legal dimension of advertisement as a promotion activity at private health care providers in Turkey

Abstract

The advertisement activities of private health care providers in Turkey are being regulated by many by-laws. This study focuses on introducing the by-laws that regulate the advertisement activities of private health care providers. Also, in this study, the restricted acts and allowed forms of advertisement in these by-laws are being examined separately.

Keywords: *Advertisement at private health care providers, Promotion, Legal dimension of advertisement, Advertisement law*

Giriş

Pazarlama; kişisel ve örgütsel amaçlara ulaşmayı sağlayacak değişimleri (değiş-tokuşu) gerçekleştirmek üzere; fikirlerin, çözümlerin, malların ve hizmetlerin geliştirilmesi, fiyatlandırılması, dağıtılması ve tutundurulması için yapılan işletme faaliyetleri sistemi olarak tanımlanabilir (İslamoğlu, 2006). Pazarlamadaki en temel kavramlardan biri de, 4P olarak bilinen

[1] İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ürün Yönetimi / Pazarlama Bölümü Doktora Öğrencisi, İstanbul, Tel: 0544 807 5052, e-posta: yuksekbilgili@gmail.com

pazarlama karmasıdır. Pazarlama karması, pazarlamanın amaçlarını yerine getirebilmek için, işletmenin denetimi altında bulunan bileşenleri ifade eder ve ürün (product), fiyat (price), dağıtım (place) ve tutundurmadan (promotion) oluşur. Bu karmadaki unsurlar birbiriyle ilişkilidir ve belli bir dereceye kadar birbirlerine bağımlıdır (Öztürk, 2010). 4P çerçevesi, pazarlamacıların, ürün ve onun özellikleri hakkında bir karar vermelerini, fiyat saptamalarını, ürünlerin dağıtımını nasıl yapacaklarına karar vermelerini ve ürünlerin tanıtımı için bir yöntem seçmelerini ister (Yüksekbilgili, 2009).

Üretilen ürün veya hizmetlerin pazarlama organizasyonlarıyla tanıtımı ve bilgilendirme çalışmaları olarak tanımlanabilen tutundurma faaliyetleri, beş geniş sınıfta toplanır. Bunlar; reklam, satış promosyonu, halkla ilişkiler, satış ekibi ve doğrudan pazarlamadır (Kotler, 2000).

Bu çalışmanın konusu olan reklam ise, Amerikan Pazarlama Birliği'nin tanımına göre, herhangi bir ürünün, hizmetin ya da düşüncenin bedeli ödenerek ve bedelin kim tarafından ödendiği anlaşılacak biçimde yapılan ve kişisel satışın dışında kalan tanıtım eylemleridir (Meral, 2006).

Mevzuat

Türkiye'de T.C. Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği sağlık kuruluşları ile ilgili yasa ve yönetmelikler, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın web sitesinde de listelendiği sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- "CE" Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik
- Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği
- Aday Memurların Yetiştirilmesine Dair Genel Yönetmelik
- Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik
- Ağız Ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
- Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Yönetmelik
- Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler Ve Sözleşme Şartları Hakkında Yönetmelik
- Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği
- Akupunktur Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları İle Bu Tedavinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik
- Ambulans Hizmetleri Yönetmeliği
- Atama Nakil Yönetmeliği
- Atama ve Nakil Yönetmeliği
- Ayakta Teşhis ve Tedavi Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
- Bakanlıklar ve Başbakanlık Bağlı Kuruluşları Avrupa Birliği Uzman Yardımcılığına Giriş ve Avrupa Birliği Uzmanlığı Yeterlik Sınavlarının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği
- Beşeri Tıbbi Ürünler Bilimsel Danışmanlık Kurulu ve Komisyonlarının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik

- Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliği
- Beşeri Tıbbi Ürünlerin Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik
- Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans Ve Kontrol Esasları Yönetmeliği
- Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik
- Devlet Memurlarının Tedavi Yardımı ve Cenaze Giderleri Yönetmeliği
- Disiplin Amirliği Yönetmeliği
- Diş Protez Laboratuvarları Yönetmeliği
- Diş Protez Teknisyenliği Meslek Belgesi Verilmesi Hakkında Yönetmelik
- Diyaliz Merkezleri Hakkında Yeni Yönetmelik
- Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik
- Döner Sermayeli Kuruluşlar İhale Yönetmeliği
- Eğitim Personelinin Nitelik ve Seçim Esasları Hakkında Yönetmelik
- Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik
- Fizyoterapi Ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname
- Genetik Hastalıklar Tanı Merkezleri Yönetmeliği
- Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruşları Hakkında Yönetmelik
- Halk Sağlığı Alanında Haşerelere Karşı İlaçlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Halkın Sağlık Eğitimi Yönetmeliği
- Hasta Hakları Yönetmeliği
- Hiperbarik Oksijen Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
- İlkyardım Yönetmeliği
- İnsan Doku ve Hücreleri ile Bunlarla İlgili Merkezlerin Kalite ve Güvenliği Hakkında Yönetmelik
- İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik
- İn-Vitro (Vücut Dışında Kullanılan) Tıbbi Tanı Cihazları Yönetmeliği
- İyi Laboratuvar Uygulamaları Prensipleri ve Test Laboratuvarlarının Belgelendirilmesine Dair Yönetmelik
- İyi Laboratuvar Uygulamalarının Denetlenmesi ve Çalışmaların Kontrolüne Dair Yönetmelik
- Kadro İhdası, Serbest Bırakma ve Kadro Değişikliği ile Kadroların Kullanım Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Kalıtsal Kan Hastalıklarından Hemoglobinopati Kontrol Programı İle Tanı ve Tedavi Merkezleri Yönetmeliği
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Açıktan Kura ile Atanacak Bazı Sağlık Personelinin Atama Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik
- Kamu Personeli ve Bunların Emeklilerinin Yurt Dışında Tedavilerine İlişkin Yönetmelik
- Kan Ürünlerinin Ruhsatlandırılmasına Dair Yönetmelik

- Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezleri Yönetmeliği
- Kanser Kayıt Merkezi Yönetmeliği
- Kaplıcalar Yönetmeliği
- Kaplıcalar Yönetmeliği
- Kozmetik Yönetmeliği
- Kozmetik Yönetmeliği
- Madde Bağımlılığı ve Tedavi Merkezleri Yönetmeliği
- Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik
- Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik
- Mezarlık Yerlerinin İnşası ile Cenaze Nakil ve Defin İşlemleri Hakkında Yönetmelik
- Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi. Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik
- Nüfüs Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği
- Optisyenlik Müesseseleri Hakkında Yönetmelik
- Organ Ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği
- Ortez-Protezleri Ismarlama Olarak Üreten Ve/Veya Uygulayan Merkezler İle İşitme Cihazı Satış Ve Uygulaması Yapan Merkezler Hakkında Yönetmelik
- Oyuncaklar Hakkında Yönetmelik
- Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik
- Ölçü ve Ölçü Aletlerinin Metrolojik Kontrolleri İçin Genel Esaslara Dair Yönetmelik
- Ön Mali Kontrol İşlemleri Yönergesi
- Özel Hastaneler Yönetmeliği
- Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik
- Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik
- Psiko-Teknik Değerlendirme Merkezi İle İlgili Mevzuat
- Radyoloji, Radyom Ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname
- Rshmb Atama ve Görevde Yükselma Yönetmeliği
- Rshmb Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Rshmb Döner Sermaye Gelirlerinden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Rshmb Hizmet Yönetmeliği
- Rshmb Sicil Amirleri Yönetmeliği
- Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği

- Sağlık Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Trafik Hizmetleri Döner Sermaye İşletme Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma , Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkındaki 209 Sayılı Kanun Gereğince İşletme, İdare Ve Muhasebe İşlerine Dair Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Tesisleri Ve Üniversitelere Ait İlgili Birimlerin Birlikte Kullanımı Ve İşbirliği Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Seriri Ve Gidai Taharriyat Ve Tahlilat Yapan Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji Ve Kimya Laboratuvarları Kanununa Müteferri Olarak Tanzim Olunan Yönetmelik
- Sözleşmeli Sağlık Personeli Atama ve Nakil Yönetmeliği
- Sözleşmeli Sağlık Personeli Disiplin Kurulları Hakkında Yönetmelik
- Sürücü Davranışlarını Geliştirme Eğitimi Yönetmeliği
- Tanı ve Tedavi Protokolleri Etik Kurulu Hakkında Yönetmelik
- Terapötik Afrez Merkezleri Hakkında Resmi Gazetede Yayımlanan Yönetmelik
- Tıbbi Cihaz Yönetmeliği
- Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunması Hakkında Yönetmelik
- Uluslararası Birimler Sistemine Dair Yönetmelik
- Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik
- Üremeye Yardımcı Tedavi (ÜYTE) Merkezleri Yönetmeliği
- Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları Ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Hakkında Yönetmelik
- Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik
- Vücuda Yerleştirilebilir Aktif Tıbbi Cihazlar Yönetmeliği
- Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği

Özel sağlık kuruluşlarında reklamı düzenleyen yönetmelikler

Bu yasa ve yönetmelikler içerisinde, Özel Sağlık Kuruluşlarının faaliyetlerini düzenleyen temel üç yönetmelik bulunmaktadır. Bunlar;

- Özel Hastaneler Yönetmeliği
- Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
- Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliklerdir.

- Bu yönetmeliklerin temel gayesi özel sağlık kuruluşlarının kuruluş ve faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemektir. Özel sağlık kuruluşlarının reklam ile ilgili faaliyetlerine yönelik olarak çeşitli mevzuatta düzenlemeler bulunmaktadır.

01.08.2003 tarih ve 25186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Reklam Kurulu Yönetmeliği'ne göre Reklam Kurulu, ticari reklam ve ilânlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek ve Bakanlık kanalı ile duyurmak, ticari reklam ve ilânları, incelemek ve İnceleme sonuçlarına göre aykırı hareket edenleri cezalandırmak, söz konusu reklam ve ilânları üç aya kadar tedbiren durdurmak ve/veya durdurmak ve/veya aynı yöntemle düzeltmek ve/veya idari para cezası vermek amacıyla kurulmuştur.

Reklam Kurulu'nun 11.05.2004 tarihinden, 15.03.2011 tarihine kadar verdiği kararlar incelendiğinde (bu tarih aralığında 104-186 numaralı olmak üzere 82 toplantı yapılmıştır), özel sağlık kurumların reklam ile ilgili verdiği kararların ilk dönemlerde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a dayandırıldığı daha sonra ise Özel Hastaneler Yönetmeliği, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik, ve Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğe dayandırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla, uygulamada Özel Hastaneler Yönetmeliği, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik, Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik esas alınmaktadır denilebilir.

Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin Bilgilendirme ve Tanıtım başlığı altında bulunan 60. Maddesinde;

> "Özel hastaneler; tıbbî deontoloji ve meslekî etik kurallarına aykırı şekilde, insanları yanıltan, yanlış yönlendiren ve talep yaratmaya yönelik, ruhsatında yazılı kabul ve tedavi ettiği uzmanlık dallarından başka hastaları kabul ve tedavi ettiği intibaını uyandıran, diğer hastaneler aleyhine haksız rekabet yaratan davranışlarda bulunamazlar ve bu mahiyette tanıtım yapamazlar. Özel hastaneler, ruhsatında kayıtlı ismi dışında başka bir isim kullanamazlar.
>
> Özel hastaneler tarafından; sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikteki bilgilendirme ve tanıtımlar yapılabilir. Bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri kapsamında, yanıltıcı, abartılı, doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmamış bilgilere ve talep yaratmaya yönelik açıklamalara yer verilemez.
>
> Özel hastaneler; hizmet alanları ve sunacağı hizmetler ile açılış bilgileri ve benzeri konularda toplumu bilgilendirmek amacıyla tanıtım yapabilir ve ilan verebilir.
>
> Özel hastaneler tarafından oluşturulan internet sitelerinde; yer alan her türlü sağlık bilgisi, alanı ile ilgili bilgi ve tecrübeye sahip sağlık meslek mensupları tarafından verilmek zorundadır. Bu siteler aracılığıyla hiçbir şekilde tedavi edici sağlık hizmetine yönelik bilgiler verilemez. İnternet sayfalarında verilen bilginin, son güncelleme tarihi açıkça belirtilir.

Yukarıda belirtilen esaslara uymayan özel hastane sahipleri ve mesul müdürleri hakkında ilgili mevzuat hükümlerindeki müeyyideler uygulanır. (değişik 28.5.2004/25475)" denilmektedir.

Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin "Bilgilendirme ve tanıtım" başlığı altında bulunan 29.maddesinde

"(1) Sağlık kuruluşları tarafından reklam yapılamaz.

(2) Sağlık kuruluşları tarafından, tıbbi deontoloji ve mesleki etik kurallarına aykırı, insanları yanıltan, yanlış yönlendiren, talep yaratmaya yönelik, doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmamış veya yerleşik tıbbi metot haline gelmemiş uygulamalara dayalı tanıtım yapılamaz ve diğer sağlık kuruluşları aleyhine haksız rekabet yaratan davranışlarda bulunulamaz.

(3) Tabelaları ile basılı ve elektronik ortam materyallerinde, ruhsatnamesinde kayıtlı sağlık kuruluşu ismi dışında başka bir isim kullanılamaz.

(4) Sağlık kuruluşları, sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikte bilgilendirme yapabilir. Birinci fıkra hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla açılışı, hizmet alanları ve sunduğu hizmetler ile ilgili konularda toplumu bilgilendirmek amacıyla tanıtım yapabilir ve ilan verebilir. Ancak, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri kapsamında yanıltıcı, abartılı, doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmamış bilgilere ve talep yaratmaya yönelik açıklamalara yer verilemez.

(5) Sağlık kuruluşları tarafından her türlü yayın mecralarında yer alan sağlık bilgileri, konusuna göre yetkili sağlık meslek mensupları tarafından verilmek zorundadır. Bu mecralar yoluyla yapılan bilgilendirme ve tanıtımlar, hastayı ilgili sağlık kuruluşuna doğrudan veya dolaylı biçimde yönlendirecek içerikte olamaz.

(6) Bu maddede belirtilen esaslara uymayan sağlık kuruluşlarının işletenleri ve mesul müdürleri hakkında ilgili mevzuat hükümlerindeki müeyyideler uygulanır." denilmektedir.

Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin "Reklam, Tanıtım ve Bilgilendirme" başlıklı 32.maddesinde ise,

"Sağlık kuruluşları ve çalışanları her ne surette olursa olsun; kuruluşları, kuruluşlarının sundukları hizmet, uyguladıkları tanı ve tedavi yöntemleri ya da kullandıkları her türlü cihaz ve benzeri araçlar ile ilgili kitle iletişim araçları, elektronik ortam, görsel-işitsel araçlar, yazılı materyaller veya benzeri nitelikteki araçlar ile doğrudan ve dolaylı olarak tüketici konumundaki kitleye yönelik reklam ve tanıtım yapamazlar. Başkaca kişi, kurum ve kuruluşların benzer nitelikteki çalışmalarına aracı olamazlar. Sağlık kuruluşları çalışmalarına ticarî bir görünüm veremeyecekleri gibi; insanları yanıltıcı, paniğe sevk edici, yanlış yönlendirici, benzer nitelikteki kuruluşlar ve çalışanları arasında rekabete yol açıcı davranışlarda bulunamazlar.

Ancak, sadece özel sağlık kuruluşuna başvuran hastaların kullanımına yönelik olarak, temel olarak sağlığı geliştirici ve koruyucu nitelikte söz konusu sağlık kuruluşunun faaliyet

gösterdiği alan ile ilgili sağlık sorunları, bu sorunlardan korunma veya sağlık sorunlarının kişide meydana getirdiği olumsuzlukların şahsî tedbirler aracılığı ile giderilmesi veya azaltılması hakkında bilgiler içeren yazılı veya görsel-işitsel eğitim materyalleri hazırlayabilirler. Söz konusu materyal üretilmeden önce meslek odasından materyalin içerdiği bilgilerin Yönetmelik ile getirilen kurallara uygunluğu açısından yazılı onay alınması ve üretilen materyalde bu onayın tarih ve sayısına yer vermek zorunludur. Bu tür eğitim materyalinde söz konusu sağlık kuruluşu ile ilgili olarak yalnızca kuruluşun ismine, adresine ve telefon numarasına yer verilebilir. Bu bilginin dışında materyalde materyali hazırlayan kişinin adı, unvanı da dahil olmak üzere, söz konusu materyali hazırlayan kuruluş bir başka sağlık kuruluşunun sundukları hizmet, uyguladıkları tanı veya tedavi yöntemleri ya da kullandıkları her türlü cihaz veya benzeri malzemeler ile ilgili reklam, tanıtım niteliğinde bilgi yer alamaz." denilmektedir.

Bu üç yönetmelik incelendiğinde, reklam faaliyetleri ile ilgili olarak yasaklanan eylemler aşağıda gösterilmiştir;

Tablo 1: Yönetmeliklerde reklam faaliyetleri ile ilgili yasaklanan eylemler

.	Özel Hastaneler Yönetmeliği	Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik	Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
Yasaklanan Eylem	Özel hastaneler; tıbbî deontoloji ve meslekî etik kurallarına aykırı şekilde, insanları yanıltan, yanlış yönlendiren ve talep yaratmaya yönelik, ruhsatında yazılı kabul ve tedavi ettiği uzmanlık dallarından başka hastaları kabul ve tedavi ettiği intibaını uyandıran, diğer hastaneler aleyhine haksız rekabet yaratan davranışlarda bulunamazlar ve bu mahiyette tanıtım yapamazlar.	Sağlık kuruluşları tarafından reklam yapılamaz. Sağlık kuruluşları tarafından, tıbbi deontoloji ve mesleki etik kurallarına aykırı, insanları yanıltan, yanlış yönlendiren, talep yaratmaya yönelik, doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmamış veya yerleşik tıbbi metot haline gelmemiş uygulamalara dayalı tanıtım yapılamaz ve diğer sağlık kuruluşları aleyhine haksız rekabet yaratan davranışlarda bulunulamaz. Sağlık kuruluşları tarafından her türlü yayın mecralarında yer alan sağlık bilgileri, konusuna	Sağlık kuruluşları ve çalışanları her ne surette olursa olsun; kuruluşları, kuruluşlarının sundukları hizmet, uyguladıkları tanı ve tedavi yöntemleri ya da kullandıkları her türlü cihaz ve benzeri araçlar ile ilgili kitle iletişim araçları, elektronik ortam, görsel-işitsel araçlar, yazılı materyaller veya benzeri nitelikteki araçlar ile doğrudan ve dolaylı olarak tüketici konumundaki kitleye yönelik reklam ve tanıtım yapamazlar. Başkaca kişi, kurum ve kuruluşların benzer nitelikteki çalışmalarına aracı olamazlar. Sağlık kuruluşları çalışmalarına ticarî bir görünüm veremeyecekleri gibi;

		göre yetkili sağlık meslek mensupları tarafından verilmek zorundadır. Bu mecralar yoluyla yapılan bilgilendirme ve tanıtımlar, hastayı ilgili sağlık kuruluşuna doğrudan veya dolaylı biçimde yönlendirecek içerikte olamaz.	insanları yanıltıcı, paniğe sevk edici, yanlış yönlendirici, benzer nitelikteki kuruluşlar ve çalışanları arasında rekabete yol açıcı davranışlarda bulunamazlar.

Bu üç yönetmelik incelendiğinde, reklam faaliyetleri ile ilgili olarak izin verilen şekil aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Yönetmeliklerde reklam faaliyetleri ile ilgili izin verilen şekil

.	Özel Hastaneler Yönetmeliği	Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik	Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik
İzin Verilen Şekil	Özel hastaneler tarafından; sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikteki bilgilendirme ve tanıtımlar yapılabilir. Özel hastaneler; hizmet alanları ve sunacağı hizmetler ile açılış bilgileri ve benzeri konularda toplumu bilgilendirmek amacıyla tanıtım yapabilir ve ilan verebilir. Özel hastaneler tarafından oluşturulan internet sitelerinde; yer alan her türlü sağlık bilgisi, alanı ile ilgili bilgi ve tecrübeye sahip sağlık meslek mensupları tarafından verilmek zorundadır.	Sağlık kuruluşları, sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikte bilgilendirme yapabilir. Birinci fıkra hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla açılışı, hizmet alanları ve sunduğu hizmetler ile ilgili konularda toplumu bilgilendirmek amacıyla tanıtım yapabilir ve ilan verebilir.	sadece özel sağlık kuruluşuna başvuran hastaların kullanımına yönelik olarak, temel olarak sağlığı geliştirici ve koruyucu nitelikte söz konusu sağlık kuruluşunun faaliyet gösterdiği alan ile ilgili sağlık sorunları, bu sorunlardan korunma veya sağlık sorunlarının kişide meydana getirdiği olumsuzlukların şahsî tedbirler aracılığı ile giderilmesi veya azaltılması hakkında bilgiler içeren yazılı veya görsel-işitsel eğitim materyalleri hazırlayabilirler. Söz konusu materyal üretilmeden önce meslek odasından materyalin içerdiği bilgilerin Yönetmelik ile getirilen kurallara uygunluğu açısından yazılı onay alınması ve üretilen materyalde bu onayın tarih

			ve sayısına yer vermek zorunludur. Bu tür eğitim materyalinde söz konusu sağlık kuruluşu ile ilgili olarak yalnızca kuruluşun ismine, adresine ve telefon numarasına yer verilebilir.

Sonuç

Türkiye'de özel sağlık kuruluşlarının reklam yapmalarına yönelik olarak çeşitli mevzuatta düzenlemeler bulunmaktadır. Uygulamada ise Özel Hastaneler Yönetmeliği, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik, Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik esas alınmaktadır.

Bu yönetmelikler esas alınarak, çeşitli cezalar Tabip Odaları, Sanayi Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Reklam Kurulu tarafından verilmektedir.

Özel sağlık kuruluşlarının reklam yapmalarına ilişkin çerçeve her üç yönetmelikte de ayrı ayrı belirtilmiş, ama bu üç yönetmeliğin her birinde yasaklanan eylem ve izin verilen şekil farklı olarak tanımlanmıştır. Kısaca, yönetmelikler arasında yasaklanan eylem ve izin verilen şekil (suçun tanımını oluşturmaktadır) yönünden farklılıkların olması, gerek bu işletmelerde çalışan pazarlamacıları gerekse faaliyetleri denetleyen kurumları karar vermede zora sokmaktadır.

Kaynaklar

İslamoğlu, A.H., (2006). *Hizmet Pazarlaması*, syf.6, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul

Kotler, P., (2000). *Kotler ve Pazarlama*, syf.150, Sistem Yayıncılık, İstanbul

Meral, P.S., (2006). Kurumsal Reklam Kavramı ve Bankacılık Sektöründeki Kurumsal Reklam Örnekleri, *II.Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu*, syf.393-403, Kocaeli

Öztürk, S.E., (2010). *Hizmet Pazarlaması*, syf.24, Ekin Basım Yayım Dağıtım, İstanbul

Yüksekbilgili, Z., (2009). *Pazarlama Temelleri*, syf.19, Kainat Kitapları, İstanbul